

یادداشت

خدمات پاراکلینیک؛ کفه دوم ترازوی درمان

حسین حاجی جمالی

بیش از ۷۰ درصد جمعیت «منطقه کاشان» تحت پوشش بیمه تأمین اجتماعی قرار دارد و سازمان تأمین اجتماعی علاوه بر مراکز ملکی از طریق خرید خدمت از مراکز درمانی بستری، سرپایی و پاراکلینیک، پاسخگوی نیازهای درمانی بیمه‌شدگان است. خدمات پاراکلینیک مانند آنژیوگرافی، رادیولوژی، سی‌تی‌اسکن، ام‌آر‌آی، آزمایشگاه و... کفه دوم ترازوی درمان به شمار می‌رود و سازمان از طریق ۶۵ مرکز پاراکلینیک طرف قرارداد در «منطقه کاشان»، دسترسی بیمه‌شدگان به این خدمات را فراهم کرده؛ به نحوی که به جز مراکز ام‌آر‌آی، سایر مراکز بدون محدودیت نوبت نسبت به پذیرش بیمه‌شدگان اقدام می‌کنند. آمارها نیز گویای این دسترسی است و در ۱۰ ماهه اول امسال در حوزه درمان غیرمستقیم حدود ۳۷۰ هزار نفر به مراکز پاراکلینیک منطقه کاشان مراجعه کرده‌اند که با توجه به جمعیت بیمه‌شدگان منطقه، این موضوع نشان می‌دهد حداقل یک‌بار مراجعه برای هر بیمه‌شده رقم خورده است.

تعداد بالای مراجعه بیمه‌شدگان به مراکز طرف قرارداد، یکی از مهمترین مسائل پیش روی مدیریت درمان کاشان است که در نتیجه آن هزینه هر بار مراجعه بیمه‌شدگان از میانگین هزینه کشوری (تأمین اجتماعی) با توجه به سرانه درمان برای هر بیمه‌شده بیشتر می‌شود. به طور حتم، عواملی مانند دسترسی آسان بیماران به پزشکان، فعالیت متخصصان گوناگون، ارجاع بیماران از سایر شهرهای مجاور و انجام بسیاری از خدمات پاراکلینیک (به‌جز پتاسکن) در مراجعه بیماران به مراکز طرف قرارداد نقش دارد.

سازمان تأمین اجتماعی برای ساماندهی استفاده از خدمات پاراکلینیک در حوزه درمان غیرمستقیم، به‌ویژه جلوگیری از خدمات تکراری این حوزه مانند گرفتن عکس اضافه یا انجام آزمایش مکرر که توسط برخی از پزشکان درخواست می‌شود، به طور مرتب، شناسه استاندارددهای اعلام شده از طرف وزارت بهداشت را در سامانه‌های الکترونیک پیاده‌سازی می‌کند. این شیوه کمک می‌کند تا از درخواست خدمات غیرضروری هنگام ثبت درخواست توسط پزشکان به صورت اخطار جلوگیری شود و پزشک با آگاهی کامل نسبت به درخواست خود اقدام کند. مهمترین چالش موجود در زمینه نسخه الکترونیک، عدم اجرای برخی از ضوابط و مقررات مربوط به نسخه‌نویسی الکترونیک در سامانه «نسخه الکترونیک سازمان تأمین اجتماعی» است. عدم فیلترگذاری ضوابط در حوزه درخواست خدمات پاراکلینیک سبب شده تا تخلفات و سوءاستفاده توسط مراکز انجام شود. یکی از اولویتهای مدیریت درمان منطقه کاشان، الکترونیک کردن خدمات بستری با ارسال اسناد بستری مراکز طرف قرارداد به سامانه سپاس و دریافت اسناد توسط سامانه «رسا» سازمان تأمین اجتماعی است. در حال حاضر با توجه به همکاری مراکز طرف قرارداد حدود ۷۰ تا ۸۰ درصد پرونده‌ها به صورت الکترونیک پذیرش می‌شود.

خدمات پاراکلینیک مجموعه‌ای از خدمات تشخیصی از جمله تصویربرداری پزشکی، سونوگرافی، فیزیوتراپی، آزمایشگاهی و حتی دارویی است که تکمیل‌کننده زنجیره درمان محسوب می‌شود. امروزه با گسترش دامنه خدمات تشخیصی، وابستگی حوزه درمان به این خدمات فزونی یافته و در حال حاضر بدون نتیجه آزمایش یا تصاویر پزشکی، اقدامات درمانی میسر نمی‌شود. این در حالی است که افزایش هزینه‌های درمان در سال‌های اخیر، سبب گران شدن خدمات پاراکلینیک شده تا حدی که انجام برخی از تصویربرداری‌های پیشرفته در بخش‌های خصوصی از ۵۰۰ هزار تومان تا بیش از یک میلیون تومان هزینه‌دربار دارد.

گزارش

سلاسه صدراعی

رئیس اداره نظارت و هماهنگی بیمارستان‌های مدیریت درمان سیستان و بلوچستان، خدمات پاراکلینیک تأمین اجتماعی را علاوه بر بیمه‌شدگان با استقبال سایر افراد جامعه مواجه دانست و ارتقاء خدمات این حوزه را ماندن نصب دستگاه ام‌آر‌آی که تا پایان سال انجام می‌شود اولویت برنامه‌های این مدیریت بیان کرد و نیز کمبود متخصصان رادیولوژی و سونوگرافی و پاتولوژیست‌ها را از مهمترین مسائل پرشمار داسلم حسن‌زهی‌بابیان اینکه دسترسی به خدمات پاراکلینیک هم در مراکز ملکی و نیز طرف قرارداد برای بیمه‌شدگان سراسر استان مهیا شده، افزود: «میزان استقبال از خدمات پاراکلینیک در تأمین اجتماعی بسیار چشمگیر است؛ به نحوی که در ۹ ماهه نخست امسال تعداد ۲۱۵ هزار و ۸۴ مراجعه به واحدهای پاراکلینیک تأمین اجتماعی انجام و منتهی به دریافت خدمات شده است. بالاترین میزان ارائه این خدمات مربوط به آزمایشگاه به تعداد ۱۰۸ هزار و ۶۷۵ مورد است.» و با اشاره به فعالیت حدود ۵۰ نیروی انسانی در حوزه خدمات پاراکلینیک تأمین اجتماعی، این خدمات را الیگونه تشریح کرد: «در بیمارستان تأمین اجتماعی زاهدان، بسیاری از این خدمات، مانند آزمایشگاه، رادیولوژی، فیزیوتراپی، بنیایی‌سنجی و داروخانه ارائه می‌شود. پلی کلینیک امام جعفر صادق (ع) زاهدان نیز دارای خدمات مشابهی است. در درمانگاه صاحب‌الزمان (عج) زاهدان که به صورت شیفت صبح فعال است این خدمات وجود دارد؛ اما در حال حاضر فعالیت واحدهای رادیولوژی به دلیل بازنشسته

میزان استقبال از خدمات پاراکلینیک تأمین اجتماعی در سیستان و بلوچستان بسیار چشمگیر است؛ به نحوی که در ۹ ماهه نخست امسال تعداد ۲۱۵ هزار و ۸۴ مراجعه به واحدهای پاراکلینیک تأمین اجتماعی انجام و منتهی به دریافت خدمات شده است

شدن متخصص این رشته متوقف شده است که ان شاءالله از سال آینده آغاز می‌شود. همچنین بیمارستان هامون در شهرستان زابل نیز از خدماتی مانند سی‌تی‌اسکن، آزمایشگاه، رادیولوژی و داروخانه سرپایی و بستری برخوردار است. در مانگاه‌های آزادگان خاش و علی‌ابراهیم نیز دارای آزمایشگاه، رادیولوژی و داروخانه سرپایی است. در درمانگاه‌های سراوان و چابهار تنها آزمایشگاه و داروخانه فعال است که در این مراکز نیز خدمات رادیولوژی سال آینده راهاندازی می‌شود.» رئیس اداره نظارت و هماهنگی بیمارستان‌های مدیریت درمان سیستان و بلوچستان، حدود ۶۰ درصد جمعیت استان را تحت پوشش بیمه تأمین اجتماعی برشمرد و درباره اهمیت خدمات پاراکلینیک برای این تعداد از بیمه‌شدگان، گفت: «با توجه به اینکه سیستان و بلوچستان از استان‌های کمتر توسعه یافته به شمار می‌رود، استقبال مراکز خصوصی برای احداث مراکز پاراکلینیک بسیار کم‌رنگ بوده و تعداد مراکز موجود پاسخگوی نیاز مردم استان نیست. هرچند دانشگاه علوم پزشکی زاهدان همواره در تلاش است تا دسترسی مردم به خدمات درمانی در دورترین مناطق استان میسر شود؛ اما همچنان کمبود در این حوزه به‌ویژه خدمات تصویربرداری و تشخیصی وجود دارد. شرایط موجود سبب شده تا مراکز درمانی تأمین اجتماعی محور توجه افراد جامعه قرار گیرد و علاوه بر بیمه‌شدگان، بسیاری از افراد دیگر از امکانات پاراکلینیک تأمین اجتماعی استفاده کنند.»

کمبود پزشک متخصص

حسن‌زهی کمبود متخصصان پاتولوژی، رادیولوژی و سونوگرافی را از مهمترین مسائل حوزه پاراکلینیک دانست و ادامه داد: «در تمامی مراکز تأمین اجتماعی استان تنها یک نیروی متخصص پاتولوژی رسمی فعالیت می‌کند و سایر متخصصان حوزه پاراکلینیک به صورت قراردادی هستند؛ زیرا شرایط سخت زندگی در منطقه مدت ماندگاری افراد را کاهش می‌دهد و دستمزد پایین نیز مزید بر علت دیگری است که امکان به‌کارگیری متخصصان را دشوار می‌کند. این در حالی است که تعداد مراجعه به واحدهای پاراکلینیک بسیار زیاد است.»

کارشناسان سازمان تأمین اجتماعی در گفت‌وگو با آتی‌نو

تقویت خدمات پاراکلینیک هزینه‌های درمانی را کاهش می‌دهد

حدود ۹ میلیون مراجعه رایگان به مراکز پاراکلینیک تأمین اجتماعی در ۸ ماهه نخست امسال

سازمان تأمین اجتماعی در دو بخش درمان مستقیم و غیرمستقیم امکان دسترسی بیمه‌شدگان را به این خدمات فراهم کرده؛ به نحوی که در هشت ماهه ابتدای امسال حدود ۹ میلیون مراجعه برای بهره‌مندی از خدمات سی‌تی‌اسکن، آنژیوگرافی، ام‌آر‌آی، سونوگرافی، رادیولوژی، فیزیوتراپی و آزمایش خون در مراکز ملکی به طور رایگان انجام شده است. با وجود برخورداری تأمین اجتماعی از تجهیزات پیشرفته تشخیصی و به‌روزرسانی این تجهیزات، کمبود متخصصان پاتولوژی و رادیولوژی همچنان مهمترین چالش این مراکز را تشکیل می‌دهد که مسأله‌ای کشوری به شمار می‌رود.

این تعداد از مرکز پاسخگوی نیازهای درمانی بیماران سرطانی نیست؛ به نحوی که مدت زمان انتظار بیماران سرطانی استان جهت استفاده از خدمات رادیوتراپی به طور متوسط دو الی سه ماه است. در حالی که زمان فاکتوری بسیار مهم و تعیین‌کننده در درمان بیماران سرطانی به شمار می‌رود و هرگونه تعلل در درمان و از دست دادن زمان، می‌تواند به قیمت جان بیمار تمام شود. در سال ۱۴۰۰ حدود ۸۵ درصد از بیماران نیازمند به خدمات رادیوتراپی که تحت پوشش سازمان تأمین اجتماعی بودند از خدمات بخش خصوصی استفاده کردند و تنها ۱۵ درصد از بیماران تحت پوشش سازمان توانستند از خدمات رادیوتراپی مرکز دانشگاهی استفاده کنند. به دلیل اختلاف هزینه‌های درمان در بخش دولتی با بخش خصوصی پرداخت سهم بیمه‌شده یا به عبارتی پرداختی از جیب بیمه‌شده افزایش یافته و بیمار علاوه بر تحمل آلام ناشی از بیماری، متحمل پرداخت هزینه‌های گزاف درمان می‌شود.» صفایی‌فر گفت: «بنابراین یکی از نیازهای اساسی بیمه‌شدگان استان را راه اندازی بخش رادیوتراپی تشکیل می‌دهد که طرح توجیهی آن از سوی مدیریت درمان استان به ستاد مرکزی ارسال شده و در حال بررسی در کمیته‌های تخصصی قرار دارد. در صورت تأیید طرح، قدم خوبی برای رفع نیازهای درمانی بیماران سرطانی برداشته شود. از نظر توجیه‌سرمایه‌گذاری تأمین اجتماعی در این حوزه، تنها با در نظر گرفتن کاهش هزینه‌های سازمان در درمان بازگشت سرمایه برای سرمایه‌گذاری در ایجاد بخش رادیوتراپی بیمارستان عالی‌نسب، حداکثر سه ساله برآورد می‌شود. همچنین با توجه به اینکه داروهای بیماران سرطانی هزینه‌های بالایی دارد در صورت امکان استفاده از خدمات رادیوتراپی جهت درمان، کاهش هزینه‌های داروهای تحت پوشش سازمان نیز فراهم خواهد شد. علاوه بر این با توجه به اینکه ۸۵ درصد از بیماران تحت پوشش سازمان در استان از خدمات بخش خصوصی استفاده می‌کنند در صورت وجود خدمات رادیوتراپی در سازمان هزینه‌های پرداختی سهم بیمه‌شده نیز حذف یا بسیار کاهش خواهد یافت.» کارشناس متخصص دارو و تجهیزات پزشکی مدیریت درمان استان آذربایجان شرقی علاوه بر ضرورت گسترش خدمات رادیوتراپی، توجه به خدمات درمان نابروزی در درمان مستقیم سازمان را مهم برشمرد و افزود: «به نظر می‌رسد مقابله با بیماری سرطان و کنترل هزینه‌های

شامل دستگاه‌های پیشرفته ماموگرافی، سی‌تی‌اسکن ۱۲۸ اسلایس، دستگاه سنجش تراکم استخوان و... است که خدمات این مراکز را متمایز با سایر بیمارستان‌های دانشگاهی و خصوصی کرده است. همچنین در ماه‌های آتی دو دستگاه سی‌تی‌اسکن ۳۲ اسلایس در بیمارستان‌های استان راهاندازی می‌شود که این اقدام سبب افزایش کیفیت ارائه خدمات خواهد شد. با توجه به امکانات موجود در تصویربرداری پزشکی در صورت اتخاذ تدابیری از سوی سازمان برای جذب تعداد کافی از متخصصان رادیولوژی قطعاً هزینه‌های درمان غیرمستقیم سازمان کاهش قابل توجهی خواهد داشت.» دکتر آی مهندسی پزشکی بیوالکتریک گفت: «در حوزه آزمایشگاهی نیز بیمارستان‌های تأمین اجتماعی استان مجهز به تجهیزات پیشرفته‌ای همچون الکتروکمی، الایزای اتومات، دستگاه کشت خون اتومات و سایر تجهیزات پیشرفته هستند و در این حوزه نیز مراکز تأمین اجتماعی در مقایسه با سایر واحدهای آزمایشگاهی استان از امکانات مناسبی برخوردار است.» صفایی‌فر افزود: «همچنین مراکز پلی کلینیک و برخی از درمانگاه‌های تأمین اجتماعی استان مجهز به خدمات تصویربرداری و رادیولوژی است که در صدد هستیم دامنه فعالیت تصویربرداری این مراکز را در صورت جذب متخصص

در ماه‌های آتی دو دستگاه سی‌تی‌اسکن ۳۲ اسلایس در بیمارستان‌های استان آذربایجان شرقی راهاندازی می‌شود که این اقدام سبب افزایش کیفیت ارائه خدمات خواهد شد

مرتبط با درمان این بیماری و همچنین ارائه خدمات درمان نابروزی دو چالش مهم پیش روی درمان سازمان در سال‌های آتی باشد. در سال‌های اخیر بسیاری از خدمات درمان نابروزی تحت پوشش بیمه درمان سازمان تأمین اجتماعی قرار گرفته و با توجه به شیوع ۱۰ الی ۱۵ درصد نابروزی در کشور و هزینه‌های بالای تشخیص و درمان آن، رفته‌رفته بار پوشش هزینه‌های بیمه‌ای درمان غیرمستقیم سازمان در این حوزه افزایش خواهد یافت. در حال حاضر بیش از ۷۰ درصد از مراکز درمان نابروزی کشور مراکز بخش خصوصی تشکیل می‌دهد و تأسیس مراکز درمان نابروزی در مراکز ملکی سازمان با توجه به وجود زیرساخت‌های مورد نیاز در مراکز ملکی، بهره‌مندی از متخصصان و هزینه‌های معقول و توجیه‌پذیر تجهیزات مورد نیاز که حدود ۲۰ میلیارد تومان تخمین زده می‌شود، نه تنها می‌تواند زمینه سرمایه‌گذاری مناسب و کاهش هزینه‌های غیرمستقیم را فراهم کند بلکه در طولانی مدت می‌تواند به جوان‌سازی جمعیت کشور و در نتیجه جلوگیری از کاهش نیروی کار کمک کند.» متخصص حوزه مهندسی پزشکی در پایان افزود: «برای سرمایه‌گذاری به‌نجوع علمی و تخصصی در حوزه درمان، ضرورت بهره‌مندی از نیروهای متخصص مهندسی پزشکی وجود دارد و به‌رغم سال‌ها فعالیت این متخصصان در سازمان، جایگاه آنها به نحو شایسته تبیین نشده و انتظار می‌رود برای این گروه حرفه‌ای نیز ردیف‌های تشکیلاتی همچون سایر رشته‌های تخصصی در نظر گرفته شود.»

مربوطه گسترش دهیم.» او ادامه داد: «همچنین بخش دیالیز بیمارستان ۲۹ بهمن یادار بودن ۱۴ تخت فعال به بیماران دیالیزی خدمت‌رسانی می‌کند. این بخش در سال‌های اخیر به دلیل فرسودگی دستگاه‌ها با مشکلات زیادی مواجه بود که در آن تعداد تخت‌های فعال در حال کاهش بود. خوشبختانه در سال جاری با پیگیری‌های مدیریت درمان استان هفت دستگاه همودیالیز پیشرفته خریداری شد و اکنون این بخش روزانه با سه شیفت کاری به فعالیت خود ادامه می‌دهد؛ به نحوی که ماهیانه بیش از هزار جلسه دیالیز برای بیماران انجام می‌شود و از نظر ارائه خدمات با کیفیت دیالیز به یکی از بخش‌های برتر دیالیز استان تبدیل شده است.»

افزایش ریسک ابتلا به سرطان

کارشناس متخصص دارو و تجهیزات پزشکی مدیریت درمان آذربایجان شرقی یکی از اولویتهای مهم پاراکلینیک استان را راهاندازی رادیوتراپی در بیمارستان استاد عالی‌نسب تبریز بیان کرد و افزود: «به‌استناد گزارش وزارت بهداشت، استان آذربایجان شرقی جزو استان‌های پرخطر در زمینه شیوع بیماری سرطان به شمار می‌رود. ریسک ابتلا به سرطان در استان در حال افزایش است و به‌طور حتم در سال‌های آتی پوشش هزینه‌های درمان این بیماری در بخش درمان غیرمستقیم افزایش می‌یابد. در حال حاضر تنها دو مرکز رادیوتراپی در استان، شامل یک مرکز دانشگاهی و یک مرکز خصوصی رادیوتراپی ارائه می‌دهند و